

ברור, בלי עננים, סימן יפה לכל השנה כולה, ולא רק להצלחת החטים.

אמר רב זביד: האי יומא קמא, היום הראשון דריש שתא, של תחילת השנה, אי חמים, אם הוא חם, כולה שתא חמימא, כל השנה תהא חמה. אי קריר, אם הוא קר, כולה שתא קרירא, כל השנה תהא קרה.

למאי נפקא מינא? למה צריך לדעת את זה?

לתפילתו של כהן גדול, שידע על מה להתפלל ביום הכפורים.

ורבא אמר רב נחמן⁽⁴⁹⁾ חולק על רבי זירא לעיל, וסובר: מתנת שכיב מרע שיכול להקנות באמירה, היא רק מדרבנן בעלמא, רק תקנת חכמים היא, שמא תטרף דעתו עליו מחמת הצער שלא יכול להקנות למי שרוצה, לכן תקנו חכמים שיוכל להקנות בקלות, בלי מעשה קנין.

שואלת הגמרא: ומי אמר רב נחמן הכי, שקונה רק מדרבנן?!

והא אמר רב נחמן: אף על גב דאמר שמואל, למרות ששמואל סובר, שהמוכר שטר חוב לחבירו, וחזר ומחלו, מחול. שהמוכר יכול למחול על חובו ללוה גם אחרי שמכר את החוב לאחר, ואפילו יורש מחול, גם מי שירש חוב מאביו, יכול למחול ללוה, ועל ידי זה להפסיד לקונה⁽⁵⁰⁾. אבל מודה שמואל, שאם נתנו, אם הקנה את החוב במתנת שכיב מרע, דאינו יכול למחלו, כיון שהחוב כבר לא בידו כדי שיהיה לו זכות למחול.

אי אמרת בשלמא, זה טוב אם נסבור, שמתנת שכיב מרע דאורייתא, משום הכי אינו יכול למחול, כיון שאם המכירה היא מהתורה, נמצא שזו מכירה גמורה, ולכן המוכר הסתלק מהחוב ואינו יכול למחול.⁽⁵¹⁾ אלא, אי אמרת דרבנן היא, אבל אם נסבור

היא מטה אותו הצידה. ריטב"א.

49. על פי המהרש"א בתוס' ד"ה מנין, שאם גורסים עם אות וא"ו החיבור, "ורבא אמר רב נחמן", נמצא שרבא חולק, וסובר שזה רק מדרבנן, ולרבי זירא קונה מהתורה. אבל התוס' גורסים רבא בלבד, בלי וא"ו, ולפי זה, אין מחלוקת, וכולם סוברים שזה רק מדרבנן וקראי דלעיל אסמכתא בעלמא, וברשב"ם משמע שחולק על התוס', ולדבריו לפי רבי זירא הוא מהתורה.

50. תוס' בד"ה המוכר סובר, שהמוכר צריך לשלם לקונה את מה שהוא שילם עבור החוב מדינא דגרמי. והתוס' מאריך להוכיח שמשלם

רק את ההפסד ולא צריך לשלם את הסכום שנקוב בשטר.

51. הסברנו את דברי הגמרא על פי שיטת הרי"ף והתוס' בדף עו ב בד"ה קני לך, שכל מוכר שטר"ח יכול למחול כיון שהמכירה היא רק מדרבנן. והקשה בקוב"ש תקט"ו מה בכך שזה מדרבנן? והרי מוכר מטלטלין במשיכה, שהיא קנין מדרבנן, אינו יכול לחזור ולמכור לאחר?! וצריך לחלק, שבקנין משיכה, אמנם מעשה הקנין הוא מדרבנן, אבל החפץ עצמו הוא דבר הנקנה מהתורה, ששייך בו קנינים, וחכמים רק הוסיפו מעשה קנין. אבל במכירת שטר חוב, החסרון הוא בחפץ, שאינו דבר הנקנה. ולכן גם אחרי תקנת חכמים אין כאן מכירה גמורה.

קנין, ובפירות דקל, זה דבר שלא בא לעולם, שלחכמים אי אפשר להקנות, **עד שיאמר, תנו בית זה לפלוני, וידור בו**, שאז הוא מקנה לו את הזכות בבית עצמו, או **תנו דקל זה לפלוני, ויאכל פירותיו**, שמקנה לו את הדקל לפירותיו, שאז קונה.

ודנה הגמרא: **למימרא, האם מכאן יש לומר, דסבר רב נחמן מדברי רב נחמן** אנו למדיסכי רק **מילתא דאיתא בבריא**, דבר שבריא יכול להקנותו, **איתא בשכיב מרע**, חכמים תקנו ששכיב מרע יוכל להקנות באמירה.

אבל דבר **דליתא בבריא**, שבריא אינו יכול להקנותו, כמו דבר שלא בא לעולם, **ליתא בשכיב מרע**. אף שכיב מרע אינו יכול להקנותו. וההסבר הוא, שחכמים רק הוסיפו עוד אופן להקנות, אבל דבר שאינו בר הקנאה, הם לא כללו בתקנתם.

שואלת הגמרא על הכלל הזה:

והא אמר רבא אמר רב נחמן: שכיב מרע קמז-א שאמר, תנו הלוואתי לפלוני! תהא הלוואתו לפלוני, הנתינה מועילה בדבורו.

ואף על גב דליתא בבריא, שבריא אינו יכול להקנות מלוה על פה.⁽⁵²⁾ וכל מה שמצאנו

כרב נחמן שזה רק מדרבנן, **אמאי אינו יכול למחול?** הרי גם אם רבנן תקנו שאפשר למכור חוב בתקנה של דברי שכיב מרע, אבל אין זו מכירה גמורה, כיון שחוב זה דבר שאין בו ממש, ולכן מהתורה אי אפשר למכרו, ואם כן, גם לאחר שרבנן תקנו שאפשר למכור את החוב, נשאר שיעבוד החוב של הלווה אל המלוה [המוכר], ולא אל הקונה, ולכן צריך להיות שיוכל המלוה למחול גם אחרי שמכר את החוב.

מתרצת הגמרא: **אינה של תורה, ועשאוה בשל תורה**. דברי שכיב מרע שקונים זה אמנם רק מדרבנן, אבל חכמים נתנו לזה תוקף כמו קנין מהתורה, ולכן המוכר אינו יכול למחול.

אמר רבא אמר רב נחמן: למרות ששכיב מרע יכול להקנות בדבור, אבל יש דברים שאינם נקנים בדבורו. ולכן, **שכיב מרע שאמר, ידור פלוני בבית זה**, שמקנה לו רק את זכות הדיור, ולא את גוף הבית, או אמר, **יאכל פלוני פירות דקל זה**, שמקנה לו רק את פירות הדקל ולא את הדקל בעצמו, **לא אמר כלום**.

וטעם הדבר, לפי שאי אפשר להקנות זכות דיור, כיון שאין בזה ממש, ולא נתפס בזה

הרי זה שקיבל הוא היורש היחיד, ובממילא אף אדם אחר, כולל הנותן, לא יכול למחול, כיון שהוא לא שייך עתה לחוב. אבל אם זה מועיל רק מדרבנן, זה לא כמו ירושה, ואם כן הזכות נשארה גם אצל המוכר. והגמרא מתרצת שעשאוה כשל תורה, שהוא היורש היחיד.

52. הדגשנו שבריא לא יכול להקנות דוקא מלוה

אבל שיטת ר"ת היא, שמכירת שטרות היא מהתורה, ומה שהמוכר יכול למחול, כיון שבכל חוב יש שעבוד הגוף ושעבוד נכסים, ורק את שעבוד הנכסים אפשר למכור, אבל שעבוד הגוף נשאר אצל המוכר, וכיון שהוא מוחל על שעבוד הגוף, בממילא נפקע שעבוד הנכסים. ולר"ת הפשט בסוגיינתנו הוא אחר. בשלמא אם זה מהתורה, אם כן זה כמו ירושה, וכשנותן לאחר,